

TAHIROVA KOYUNUII **Mustafa KAYMAKCI**

Batı Anadolu ve Trakya'da süt tipi koyun yetiştiriciliğinin tarımsal yapı içinde önemli bir yeri vardır. Bu bölgelerde peynir ve yoğurt sanayii, koyun sütünün değerini yükseltmiş durumdadır. Durumun böyle olmasına karşılık tarımda entansifleşmenin başlaması ve mer'a alanlarının daralması sürü koyuncululuğunu sınırlamaktadır. Koyuncululuğun tarımdaki bu değişikliğe ayak uydurup, kârlı bir üretim dalı olarak varlığını koruyabilmesi, daha verimli koyun ırkı ve tiplerinin yetiştirilmesine bağlıdır.

İşte Tahirova koyunu bu gereksinimden doğmuştur. Bu koyunun meydana getirilmesinde Almanya kaynaklı Doğu Friz sütçü ırkı koçlar kullanılmıştır. Tahirova koyununun oluşması, birbirini izleyen ve her ikisinde Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu tarafından desteklenen projelerle sağlanmıştır.

Birinci projeli çalışma, Tahirova Türk-Alman Örnek Çiftliğinde 1969 yılında başlamıştır. Bölgenin başat koyun ırkı olan Kıvırcık koyunları, Doğu Friz koçları ile melezlenmiş ve F_1 , F_2 ve G_1 düzeyinde melez kademeler elde edilmiştir. Melezlemede Kıvırcıkların bilinen üstün özellikleri, örneğin et lezzeti, hastalıklara dayanıklılığı ve sürü koyuncululuğuna elverişliliği gözönünde tutularak, bu özelliklerin kaybolmamasına dikkat edilmiştir.

Birinci çalışma sonunda melez kademeler ve Kıvırcık kayunlarında verim düzeyleriyle ilgili olarak saptanan değerler Cetvel 1 de kısaca özetlenmiştir.

Melez kademelerde saptanan verim düzeyleri görüldüğü üzere Kıvırcıklara oranla üstündür ve böyle bir kombinasyon melezlemesi için Doğu Friz koyununun islah edici niteliğe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak kesin yargılara varmak için, çalışmanın devam etmesi zorunlu olmuştur.

İşte bu nedenle düzenlenen ikinci çalışmada, arzulanan tipin melez popülasyonda uygulanacak seleksiyonla sabitleştirilmesi yanında, elde edilecek sonuçların köylü koşullarına indirilmesi ve çevredeki köy koyuncululuğunu etkilemesi amaçlanmıştır. Uygulamalı bilim dallarında yürütülen araştırmaların bir özelliği de budur.

Cetvel 1. Tahirova T.A.Ö. ve Tatbikat Çiftliğinde Kıvırcık ve Doğu Friz X Kıvırcık melezlerinde çeşitli verim düzeyleri

	Kıvırcık	F ₁	F ₂	G ₁
Doğuranlara göre döl verimi	1.15	1.45	1.52	1.57
Yaşama gücü (%)	93.6	96.1	90.9	87.7
Doğum ağırlığı (kg.)	3.7	4.3	3.9	4.2
3. ay da canlı ağırlık (kg.)	24.9	26.7	26.5	26.8
Ergin yaşta canlı ağırlık (kg.)	49.7	55.5	50.3	56.1
Laktasyon süresi (gün)	139	204	165	246
Laktasyon süt verimi (litre)	62.7	157.4	84.0	196.5
Ortalama günlük süt verimi (litre)	0.425	0.726	0.447	0.784
Yapağı verimi (kg.)	2.2	3.0	3.1	3.2

1974 aşım döneminden itibaren yine Tahirova T.A.Ö. ve Tatbikat Çiftliğinde yürütülmeğe başlanılan ikinci projede çiftlik koşullarında süt ve döl verimi yüksek bir tip (G tipi) elde edilmesi ve bu tipin kendilerinde görülen karakterleri yavrularına geçirecek şekilde sabit ve bir örnek duruma getirilmesi planlanmıştır. Buna paralel olarak elde edilen bu tip ile köylü koşullarında Kıvırcık koyunlarının ıslahı olanaklarını araştırma ve bu konuda G tipi ıslahta kullanılacak koçları üretecek bir kaynak olarak düşünülmüştür. Çalışmanın birinci materyalini, Tahirova Çiftliğindeki melez koyun sürüsü, ikinci materyalini ise Gönen ve çevresinde, ön çalışmayla saptanan yetiştiricilerin Kıvırcık sürüleri teşkil etmiştir. Bu sürüler şimdilik 8 işletmeye aittir. Yetiştiricilere G₁ düzeyinde koçlar verilmiştir.

Çalışmayla elde edilecek tiplere TAHİROVA KOYUNU adı verilmesi düşünülmektedir ve şimdiden Gönen çevresindeki yetiştiriciler bu adı benimsemiş bulunmaktadır. Tüm ıslah çalışmalarında olduğu gibi, bu çalışmada da elde edilen sonuçların bölge yetiştiricisine götürülmesi projenin ana amacı olmuştur. Çalışma aynı zamanda Üniversite, Devlet Çiftlikleri ve üreticiler arasında güçbirliğini pekiştirmek bakımından da güzel bir örnektir.

KOYUNCULUK ve YAPAĞI

Prof. Dr. Reşit SÖNMEZ

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No : 108